

Pracovní list č. 6

ZÁJMENA UKAZOVACÍ

HIC tento (zájmeno první osoby) ukazuje na předmět přítomný a blízký mluvčímu co do místa a času: *hic est Paulus*, někdy jím odkazuje mluvčí sám na sebe;

hoc die hic meus labor hic annus haec urbs haec aetas hic homo hic tam sapiens vir

ISTE tenhle (zájmeno druhé osoby) odkazuje k adresátovi - tedy k osobě oslovované a na předmět jí blízký (může mít také hanlivý nádech *tua ista ignavia* tahle tvoje lenost);

iste testis iste tuus labor

ILLE onen (zájmeno třetí osoby) označuje osobu nebo věc vzdálenou mluvčímu i adresátovi, resp. nepřítomnou; často se jím naznačuje, že osoba nebo věc, na kterou odkazuje, o které se mluví je známá, proslulá nebo pověstná, a to i ve špatném slova smyslu:

Socrates ille illud Solonis Medea illa

Pokud se ve větě odkazuje zájmeny HIC a ILLE na dvě různé již jmenované osoby nebo věci, vztahuje se HIC buď na tu, která blíží předchází (převážně), nebo na tu, která je mluvčímu přednější:

Melior est certa pax, quam sperata victoria, haec in tua, illa in deorum potestate est.

Caesar munificentia magnus habebatur, integritate vitae Cato. Ille mansuetudine clarus factus, huic severitas dignitatem attulerat.

IS ten (zájmeno třetí osoby) - odkazovací, *is - qui* ten, kdo, často odkazuje na předmět již jmenovaný: *Fuit olim quidam senex mercator, navem is fregit apud Andrum insulam.*

IS - odkazuje na osobu nebo věc určitého druhu *is = takový: Non sum is, qui mortem metuam.* (z těch);

Spojení *et is, isque, atque is, et is quidem, neque is*: překládáme a to, a sice: *Animus hominis habet memoriam et eam infinitam rerum innumerabilium.*

Malus est atque is perfidus. (zdůrazňuje)

IDEM týž (zároveň i, spolu): vytýká se dvojí stránka téže věci:

Quidquid honestum est, idem est utile.

Pokud si výpovědi odporují, překládáme pomocí odporovacích výrazů: *Plurima mala in domum tuam intuli, idem multo plura bona feci.*

IPSE vytýká subst. na které odkazuje on sám, přímo on, on osobně x *solus* sám - samojediný *ego ipse = já sám*

Miluje sám sebe - miluje sebe sama = *Se ipse diligit, se ipsum diligit.*

senectus ipsa morbus est

virtus per se ipsa colenda est

rex ipse aderat

ipsa spe

ipse aspectus

ipsa multitudine

eo ipso die

nunc ipsum

ad ipsam ripam

quos ipse cognovi

mea ipsius

opera

Významem se tato zájemna liší takto: *hic* ukazuje na předmět přítomný a blízký mluvčímu *hic est Paulus ille* označuje osobu nebo věc vzdálenou mluvčímu i adresátovi, resp. nepřítomnou (někdy může být použito s významem " onen slavný" *Homerus ille*.

is x ille is hoc dicit on to říká *x ille hoc dicit* onen to říká - ukazuje na něj, zdůrazňuje et, *atque + is = Malus est atque is perfidus* je špatný a ještě navíc zrádný

idem identifikuje dvě věci na stejné úrovni *Petrus et Antonius eosdem amicos habent*. *tytéž ipse* vytýká subst. na které odkazuje on sám, přímo on , osobně *x solus sám - samojediný Rex ipse in dextro cornu pugnabat, senectus ipsa est morbus, ipse hoc facio - solus hoc facio* dělám to osobně, dělám to jen já.

hic x ille *hic* odkazuje ve větě k věci naposledy jmenované, *ille* ke vzdálenější: *Petrus et Paulus boni sunt, hic amicus meus est! (Paulus). x Petrus et Paulus boni sunt, ille amicus meus est! (Petrus)*.

